(1217) "मन ज्ञाने" (IV-दिवादिः-1176. सक. अनि. आत्म.)

'स्तम्भे मानयते, ज्ञाने मन्यते मनुते पदम् ॥ [इति देवः।

पूजायाम् मानयेन्मानेत्, यौ मीमांसेत तङ्सनोः।' (श्लो. 125-126)

मानकः-निका, मानकः-निका, [1]मिमंसकः-सिका, [2]मम्मनकः-मंमनकः-निका;

मन्ता-त्री, मानयिता-त्री, मिमंसिता-त्री, मम्मनिता-मंमनिता-त्री;

—मानयन्-न्ती, मानयिष्यन्-न्ती-ती; — —

[3]मन्यमानः, मानयमानः, मिमंसमानः, मंमन्यमानः;

मंस्यमानः, मानयिष्यमाणः, मिमंसिष्यमाणः, मंमनिष्यमाणः;

[4]सुमत्-सुमतौ-सुमतः, हरिमत्; — —

मतम्-[5]राज्ञां मतः-मतवान्, मानितः, मिमंसितः, मंमनितः-तवान्;

मनः, [6]दर्शनीयमानी [भार्यायाः], [7]पण्डितम्मन्यः[A]-पण्डितमानी,

---

1. सन्नन्तात् ण्वुलि, द्विर्वचनादिकेषु कृतेषु 'नश्चापदान्तस्य झलि' (8-3-24) इत्यनेन धातुनकारस्यानुस्वारे रूपमेवम्। एवमेव सन्नन्ते सर्वत्र प्रक्रिया ज्ञेया।

2. यङन्ते सर्वत्र द्विर्वचनादिकेषु कृतेषु, अभ्यासे, 'नुगतोऽनुनासिकान्तस्य' (7-4-85) इति नुगागमः, तस्य च पदान्तवद्भाववचनात् परसवर्णविकल्पः। तेन रूपद्वयम्।

3. शतरि, दिवादित्वात् शपोऽपवादः श्यन्प्रत्ययोऽत्रेति ज्ञेयम्।

4. क्विपि, 'अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झलि क्ङिति' (6-4-37) इत्यनुनासिकलोपः। 'ह्रस्वस्य पिति कृति—' (6-1-71) इति तुक्।

5. अनुदात्तोपदेशत्वादस्य धातोर्निष्ठायामनुनासिकलोपे, रूपाण्यूह्यानि। राज्ञां मतः इत्यत्र 'मतिबुद्धिपूजार्थेभ्यः—' (3-2-188) इति बुद्ध्यर्थकत्वादस्य वर्तमाने कर्तरि क्तः। 'क्तस्य च वर्तमाने' (2-3-67) इति कर्तरि षष्ठी।

6. दर्शनीयां मन्यते इत्यर्थे कर्मण्युपपदे 'मनः' (3-2-82) इत्यनेनात्र णिनिः। 'भार्यायाः' इत्यत्र कर्मणि षष्ठी। भार्याशब्दसापेक्षस्यापि दर्शनीयशब्दस्य गमकत्वात् समासः। 'क्यङ्मानिनोश्च' (6-3-36) इत्यनेन मानिन्शब्द उत्तरपदे दर्शनीयाशब्दस्य पुंवद्भावः।

7. पण्डितमात्मानं मन्यते इत्यर्थे, 'आत्ममाने खश् च' (3-2-83) इति पाक्षिकः खश्। पक्षे णिनिः। खशः शित्त्वात् विकरणप्रत्ययः श्यन्प्रवृत्तः। 'अरुर्द्विषदजन्तस्य—' (6-3-67) इति पूर्वपदस्य मुम्।

A. 'अखण्ड्यमानं परिखण्ड्य शक्रं त्वं पण्डितंमन्यमुदीर्णदण्डः।' भ. का. 12. 17.